

Program
Uczenie się
przez całe życie

“PROJECT - TRAINING FOR HOMECARE WORKERS IN THE FRAME OF LOCAL HEALTH CARE INITIATIVES”

PILOT TRAINING IN INOWROCŁAW,
POLAND 22-23.02.2014

DEFINICJE

W Polsce w ramach świadczeń poza szpitalnych wyróżniamy m.in. świadczenia opiekuńcze, pielęgnacyjne, paliatywne, hospicyjne oraz świadczenia z zakresu opieki długoterminowej, które mogą mieć charakter **stacjonarny lub domowy**. Kierowane są one do pacjentów, których **stan zdrowia nie wymaga leczenia w warunkach ostrego oddziału szpitalnego**, natomiast powoduje występowanie poważnych deficytów w samoopiece i wiąże się z **koniecznością udzielania całodobowych lub całodziennych świadczeń zdrowotnych**.

OPIEKA DŁUGOTERMINOWA

Opieka długoterminowa w Polsce jest realizowana w dwóch obszarach: **pomocy społecznej** i **służby zdrowia**.

W zakres świadczeń **w ramach ochrony zdrowia** poprzez opiekę długoterminową wchodzi:

- Świadczenia udzielane **w warunkach stacjonarnych** w zakładach opiekuńczych dla osób dorosłych lub dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 roku życia. Obejmują one świadczenia udzielane przez **lekarza, pielęgniarkę, psychologa oraz rehabilitację, terapię zajęciową, leczenie farmakologiczne, leczenie dietetyczne, zaopatrzenie w wyroby medyczne, a także edukację zdrowotną** polegającą na przygotowaniu pacjenta i jego rodziny lub opiekuna do samoopieki i samopielęgnacji w warunkach domowych. Zadaniem zakładu opiekuńczego jest

Program
Uczenie się
przez całe życie

okresowe objęcie całodobową pielęgnacją, rehabilitacją oraz kontynuacja leczenia **świadczeniobiorców przewlekle chorych i tych, którzy przebyli leczenie szpitalne i mają ukończony proces diagnozowania, leczenia operacyjnego lub intensywnego leczenia zachowawczego a nie wymagają już dalszej hospitalizacji, jednak ze względu na stan zdrowia i niesprawność fizyczną, brak samodzielności w samoopiece i samopielęgnacji, konieczność stałej kontroli lekarskiej, potrzebę profesjonalnej pielęgnacji i rehabilitacji, powinni przebywać w zakładzie opiekuńczym.**

- Świadczenia udzielane przez **zespół długoterminowej opieki domowej dla dorosłych, dzieci i młodzieży, wentylowanych mechanicznie.** Udzielane są one **pacjentowi wymagającemu stosowania inwazyjnej, prowadzonej przy pomocy respiratora (przez rurkę tracheotomijną), bądź nieinwazyjnej (prowadzonej przez ustniki, maski lub kaski), ciągłej lub okresowej terapii oddechowej, niewymagającej hospitalizacji w oddziałach intensywnej terapii lub pobytu w zakładach udzielających świadczeń całodobowych.** Wymaga jednak **stałego specjalistycznego nadzoru lekarza, profesjonalnej pielęgnacji i rehabilitacji.** Pacjenci muszą mieć zapewnione **odpowiednie warunki domowe i przeszkoloną rodzinę** w zakresie pielęgnacji i obsługi aparatury medycznej i udzielania pierwszej pomocy, aby mogło być zapewnione bezpieczeństwo pacjenta podczas stosowania terapii. Do obowiązków zespołu należy stworzenie podopiecznym i ich najbliższym poczucia bezpieczeństwa **zabezpieczenie dostępu do świadczeń przez 24 godziny na dobę we wszystkie dni w tygodniu** oraz wyposażenie pacjentów w niezbędny sprzęt medyczny .

Program
Uczenie się
przez całe życie

- Świadczenia udzielane przez **pielęgniarkę opieki długoterminowej domowej**. Pielęgniarska opieka długoterminowa domowa jest to **opieka nad przewlekle chorymi przebywającymi w domu, którzy nie wymagają hospitalizacji w warunkach stacjonarnych. Ze względu jednak na istniejące problemy zdrowotne (choroby somatyczne, psychosomatyczne i psychiczne- z wyłączeniem ostrej fazy) wymagają systematycznej, intensywnej opieki pielęgniarskiej udzielanej w warunkach domowych. Obejmuje ona: świadczenia pielęgniarskie, (m.in. kroplowy wlew dożylny wykonywanie opatrunków, karmienie przez zgłębnik lub przez przetokę, pielęgnacja przetoki, założenie i usunięcie cewnika, płukanie pęcherza moczowego, pielęgnację w związku z założoną rurką tracheotomijną), przygotowanie pacjenta i jego rodziny, opiekuna do samoopieki i samopielęgnacji, świadczenia pielęgnacyjne (zgodnie z procesem pielęgnowania), edukację zdrowotną, pomoc w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych związanych z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku domowym, pomoc w pozyskiwaniu sprzętu medycznego i rehabilitacyjnego niezbędnego do właściwej pielęgnacji i rehabilitacji pacjenta w domu. Usługi pielęgniarskiej opieki długoterminowej domowej są dostępne od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 20.00 oraz w soboty, niedziele i dni ustawowo wolne od pracy - w medycznie uzasadnionych przypadkach. Pacjentowi przysługują co najmniej 4 wizyty pielęgniarskie w tygodniu.**

Program
Uczenie się
przez całe życie

System pomocy społecznej.

Usługi opiekuńcze przysługują osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności wymaga pomocy innych osób. Mogą być przyznane także osobie w rodzinie, która wymaga pomocy innych osób w sytuacji gdy rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek nie są w stanie takiej pomocy zapewnić.

Opieka długoterminowa obejmuje:

- **Pomoc i opiekę stacjonarną** (m.in. rodzinne domy pomocy, dzienne ośrodki wsparcia, domy pomocy społecznej).
- **Pomoc w warunkach domowych** obejmująca m.in. pomoc w codziennych zajęciach, takich jak robienie zakupów, sprzątanie, gotowanie, załatwianie spraw w urzędach itp., mycie, kąpanie, ubieranie, pomoc dla osób chorych, dozowanie leków, prześcietanie łóżka, zapobieganie powstawaniu odleżyn i odparzeń, karmienie oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z rodziną i otoczeniem.

OPIEKA PALIATYWNA

Opieka paliatywna (wg WHO) jest całościową opieką nad pacjentami chorującymi na nieuleczalne, postępujące choroby w końcowym okresie życia. Celem jej jest poprawienie jakości życia chorych i ich rodzin. Obejmuje ona zwalczanie bólu trudnego do opanowania i innych objawów somatycznych, łagodzenie cierpień psychicznych, duchowych i socjalnych oraz wspomaga rodziny chorych tak w czasie

Program
Uczenie się
przez całe życie

trwania choroby, jak i w okresie osierocenia. Opieka paliatywna jest specjalistycznym świadczeniem medycznym. Świadczenia zdrowotne w opiece paliatywnej świadczone są w zależności od potrzeb, przez wielodyscyplinarny zespół osób przygotowanych do opieki nad chorym umierającym. Opieką paliatywną objętych jest 90% chorych z chorobą nowotworową a w przypadku dzieci średnio 60%. Dzieci chorujące na inne schorzenia niż nowotworowe, bez nadziei na wyleczenie stanowią średnio 40%.

Formy opieki paliatywno-hospicyjnej w Polsce to:

- **hospicja domowe** dla dorosłych i dzieci
- **hospicja stacjonarne** dla dorosłych i dzieci

- oddziały medycyny paliatywnej (**oddziały szpitalne**)

- **dzienne ośrodki** opieki paliatywnej lub hospicyjnej

- **poradnie** medycyny paliatywnej (poradnie leczenia bólu, leczenia obrzęku limfatycznego, leczenia ran, leczenia żywieniowego - dojelitowego)

Do zadań opieki paliatywnej należą m.in. **zwalczanie bólu**, **leczenie objawowe** innych dolegliwości somatycznych, **łagodzenie cierpień psychicznych i duchowych**, **pielęgnacja**, **wspieranie rodzin** w czasie trwania choroby i osierocenia, **pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych**, **edukacja zdrowotna** osób objętych opieką, członków ich rodzin oraz pracowników. Warunkiem objęcia chorego opieką paliatywną są: wskazania medyczne, które określa lekarz z zespołu opieki paliatywnej, potrzeby chorego, w zakresie opieki paliatywnej oraz zgoda pacjenta lub jego rodziny na objęcie opieką paliatywną wyrażona na piśmie.

Do hospicjum stacjonarnego pacjenci kierowani są przez lekarzy

Program
Uczenie się
przez całe życie

ubezpieczenia zdrowotnego.

Do hospicjum domowego oprócz lekarzy ubezpieczenia zdrowotnego w sytuacjach uzasadnionych względami medycznymi, pacjenci mogą być zgłaszani (na podstawie skierowania lekarza ubezpieczenia zdrowotnego) przez: samych chorych, innych pracowników opieki zdrowotnej, rodzinę chorego czy inne osoby.

OPIEKA DOMOWA

Biorąc pod uwagę specyfikę polskiego systemu na poziomie opieki domowej możemy wymienić **różne świadczenia w ramach ubezpieczenia zdrowotnego** (nieodpłatnie dla pacjenta):

- **pielęgniarska opieka środowiskowa** na poziomie Podstawowej Opieki Zdrowotnej realizowana przez **lekarza rodzinnego i pielęgniarkę rodzinną** - mogą tą formą opieki być objęci **pacjenci, którzy** ze względu na problemy zdrowotne **wymagają systematycznych świadczeń pielęgniarskich a nie są objęci opieką długoterminową domową** i **nie kwalifikują się** ze względu na stan zdrowia **do świadczeń hospicjum domowego**
- **pielęgniarska opieka długoterminowa** nad przewlekle chorymi **przebywającymi w domu** sprawowana na podstawie skierowania lekarza rodzinnego lub specjalisty, obejmująca **świadczenia pielęgniarskie** (m.in. kroplowy wlew dożylny, wykonywanie opatrunków, karmienie przez zgłębnik lub przez przetokę, pielęgnacja przetoki, założenie i usunięcie cewnika, płukanie pęcherza moczowego, pielęgnację w związku z

Program
Uczenie się
przez całe życie

założona rurką tracheotomijną), przygotowanie pacjenta i jego rodziny, opiekuna do samoopieki i samopielęgnacji, świadczenia pielęgnacyjne (zgodnie z procesem pielęgnowania), edukację zdrowotną, pomoc w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych

- **hospicyjna opieka paliatywna domowa** na podstawie skierowania od lekarza rodzinnego lub specjalisty onkologa, świadczenia obejmują **całościową opiekę nad pacjentami chorującymi na nieuleczalne** niepoddające się leczeniu przyczynowemu, postępujące choroby i mają na celu zapobieganie i uśmierzanie bólu i innych objawów somatycznych, łagodzenie cierpień psychicznych, duchowych i socjalnych, obejmują one także wspomaganie rodziny chorych w czasie trwania choroby jak i w okresie osierocenia, po śmierci chorego.

Pielęgniarska opieka domowa może być też realizowana całkowicie odpłatnie przez prywatne firmy medyczne i organizacje pozarządowe zatrudniające pielęgniarki i opiekunki domowe.

Natomiast w ramach **usług realizowanych przez Pomoc Społeczną** (odpłatnych częściowo, w zależności od wysokości renty, emerytury) **na poziomie opieki domowej pracują** : **opiekunki domowe** zatrudnione przez Miejskie i Gminne Ośrodki Opieki Społecznej oraz **opiekunki domowe nieformalne** (osoby z rodziny). **Opieka może też być odpłatna sprawowana w ramach usług oferowanych przez prywatne podmioty gospodarcze i organizacje pozarządowe.**